

Kent Kimliğini Oluşturan Kent İmgelerinin Kültürel Ekosistem Servisleri Bağlamında Değerlendirilmesi “Balıklıgöl ve Çevresi Örneği”

Banu KARAŞAH^{1*}, Merve ÇELİK²

¹Artvin Çoruh Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 08200, Arhavi/ARTVİN

²Artvin Çoruh Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 08000, ARTVİN

Öz

Kentler fiziksel, sosyal, kültürel ve davranışsal alanlardır ve sahip oldukları özellikleri dolayısıyla eşsiz olan yerleşmelerdir. Kent imgeleri kentleri diğer kentlerden farklı kılan kimlik değerlerine katkı sağlayan mozaiklerdir. Bu çalışmada Şanlıurfa kentinde tarihi kültürel değerleriyle önemli bir kent imgesi olan Balıklıgöl ve yakın çevresi çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma alanının sağladığı kültürel ekosistem servislerine ilişkin bir envanterin ortaya konulması amaçlanmış ve bu doğrultuda alanın sağladığı kültürel ekosistem servisleri (manevi ve etik değerler, ilham, sosyal ilişkiler, sağlık, duyuşsal deneyimler, ekonomik, kültürel miras değeri, rekreasyon, vb.) değerlendirilmiştir. Çalışma alanının oldukça geniş bir yelpazede kültürel ekosistem servisi sunduğu tespit edilmiştir. Çalışma alanında bu servisler bağlamında görülen eksikliklere ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca kent halkının ekosistem servislerinden daha fazla faydalanabilmesi için kentteki diğer kent imgelerinin sunduğu servislerin değerlendirilmesi ve bu kent imgelerinin yeşilyol yaklaşımıyla birbirine bağlanması yönünde önerilere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kent imgeleri, kent kimliği, kültürel ekosistem servisleri, Balıklıgöl, Şanlıurfa.

Assessment of the Urban Images That Form the Urban Identity in the Context of Cultural Ecosystem Services “Case of Balıklıgöl and Its Vicinity, Şanlıurfa”

Abstract

Cities are physical, social, cultural, and behavioral spaces, and they are unique settlements because of their characteristics. Urban images are mosaics that contribute to identity values that make cities different from other cities. In this study, Balıklıgöl and its vicinity, which is an important city image with its historical and cultural values in Şanlıurfa were chosen as the study area. It was aimed to reveal an inventory of the cultural ecosystem services provided by the study area and the cultural ecosystem services (spiritual and ethical values, inspiration, social relations, health, sensory experiences, economic, cultural heritage value, recreation, etc.) provided by the study area have been assessed in this direction. It has been determined that the study area offers a wide range of cultural ecosystem services. Some suggestions were proposed regarding the deficiencies in the context of these services in the study area. In addition, suggestions were proposed to evaluate the services offered by other urban images in the city and to link these urban images with a greenway approach so that residents can benefit more from these ecosystem services.

Keywords: Urban images, urban identity, cultural ecosystem services, Balıklıgöl, Şanlıurfa.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Banu KARAŞAH (Doç. Dr.); Artvin Çoruh Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi,
Peyzaj Mimarlığı Bölümü, 08200, Arhavi/Artvin-Türkiye. Tel: +90 (466) 215 1099,
Fax: +90 (466) 215 1050, E-mail: banukarasah@artvin.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5079-5313

Geliş (Received) : 23.05.2021
Kabul (Accepted) : 16.11.2021
Basım (Published) : 15.12.2021

1. Giriş

Kentler, insanların birbirleri ve çevresiyle etkileşimini ortaya çıkaran, düşünce biçimini şekillendiren ve toplum-mekân-davranış ilişkisi çerçevesinde bireylerin kendi yaşam koşullarını belirlemesine imkân tanıyan sadece fiziksel değil aynı zamanda sosyal, kültürel ve davranışsal alanlardır (Güler vd., 2016). Ringas vd. (2011) kentin, toplumsal belleğin oluştuğu fiziksel düzlem olduğunu ve kentlerin bu anlamda, geçmişteki olayların yaşandığı ve farklı deneyimlerin farklı biçimde ifade edildiği yerler olduğunu belirtmiştir (Ünlü, 2017). Kentler ortak özelliklerin yanı sıra, eşsiz, tekil veya biricik olan yerleşmelerdir (Aliağaoğlu ve Mirioğlu, 2020), karakterlerini tanımlayan ve diğer kentsel yerleşim yerlerinden farklılaşan kendine özgü fiziksel özelliklerle karakterize edilir. (Lalli, 1992; Belanche vd., 2017; Manahasa ve Manahasa, 2020) ve kimlikleri ve ruhları olan mekânlardır (Kaypak, 2010). Kent kimliği ise bir nevi o kentin ruhunun bir yansıması (Kaypak, 2013) olup, kentin tek başına ilk ve en önemli referansdır (Hem ve Iversen, 2004; Köşker vd., 2019).

Modernist planlama stratejilerinin benzer, tekrarlayan ve monoton bir yapıyla çevre ile karakterize edilen yeni şehirlere yol açtığı 1950'lerden sonra kentsel kimlikle ilgili araştırmalar gelişmeye başlamıştır (Davison, 2013). Kentsel kimlik kavramı Lalli (1988) tarafından geliştirilmiş ve benlik ve kentsel çevre arasındaki kompleks bir ilişkinin sonucu olarak bir kişinin daha kapsamlı öz kimliğinin bir parçası olarak tanımlanmıştır. Bir yerin kimliği, o yerin kendine özgü karakteri ve onun hatasız benzersizliği ile ilgilidir (Manahasa ve Manahasa, 2020). Kaypak (2010), kentin parça parça algılanıp bu algıların mozaiklerinin bir araya gelmesiyle bir imge oluştuğunu ve kentin kimliğinin bu değişik kesimlerin sağladığı imgeler mozaikine göre kurulduğunu ifade etmiştir. Her kent morfolojik olarak birbirine benzemekle birlikte imgesel öğeler ile farklı karakterler kazanmaktadır. Kentsel imgeler, yapıyla çevrenin gelişim süreçlerini ortaya çıkarmada, mevcut kentsel alanın tanımlanmasında ve kimlik oluşturulmasında belirleyicidir (Kaya ve Akdemir, 2021). Kent imgesi doğal, tarihi ve kültürel kent belleğinden beslenerek tasarlanan yeni somut ya da soyut yaratmalar/görüntüler olarak kabul edilmektedir (Özdemir, 2012; Ortakçı, 2016). Lynch (1960)'a göre kent imgeleri; yollar, sınırlar, bölgeler, odak noktaları ve nirengi (referans) noktaları olmak üzere 5 imgeden oluşmaktadır. Odaklar kent insanların toplandığı ve dağıldığı düğüm noktaları, etkinlik merkezleridir (Duymuş vd., 2018). Bu alanlar kentlilere farklı kültürel ekosistem servisleri sunmaktadır. Kentsel alanlarda, ekosistem hizmetleri sunan doğal çevrenin unsurları yeşil altyapı olarak tanımlanmaktadır (Tülek ve Ersoy Mirici, 2019). Yeşil altyapı sistemleri, su ve hava kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlayan, doğal türleri ve ekolojik süreçleri destekleyen, toplulukların yaşam kalitesine katkı sağlayan; birbirine bağlı su yolları, sulak alanlar, orman alanları, yaban yaşam habitatları ve diğer doğal alanlar, yeşil yollar, parklar ve diğer koruma alanları, çiftlikler, insan eli değmemiş alanlar ve diğer açık alanları kapsayan doğal yaşam destek sistemleridir (Kaylı ve Güneş Gölbey, 2020). Demiroğlu vd., (2019) kentsel peyzajlarda yeşil altyapı sistemini parkların, kent ormanlarının, oyun alanlarının, cep parklarının, su kanallarının, imar planlarında imar adaları arasında kalan boşlukların, ev bahçelerinin, sokakların, yolların, spor alanlarının ve rekreasyonel alanların oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Kentsel alanlarda yaşayanlar için çekici ve yaşanabilir ortamlar yaratan, insanların ziyaret etmeleri, gezmeleri, eğlenmeleri, korumaları ve bakmaları için alanlar sağlayan (Hartig vd., 2014; O'Brien vd., 2017) kültürel ekosistem hizmetleri; kentsel nüfus için kilit öneme sahiptir (Benedict ve McMahon, 2002). Kültürel ekosistem servisleri; ekosistem materyallerinin veya sürecinin, insan-ekosistem etkileşimlerinden kaynaklanan maddi olmayan faydalara (insan deneyimleri gibi) katkısı olarak tanımlanmıştır (Chan vd., 2012, Fish vd., 2016; Thiele vd. 2020).

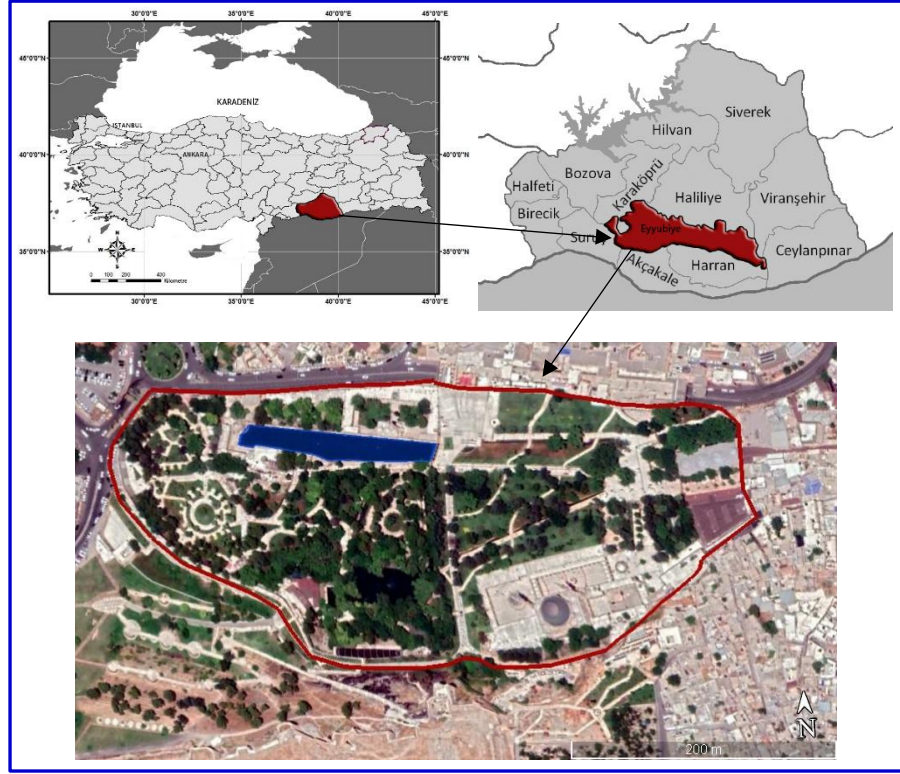
Literatürdeki güncel çalışmalara bakıldığında; Karaşah (2017)'nin Batum Botanik Bahçesi'nin sunduğu kültürel ekosistem servislerini ortaya koyduğu, Karaşah (2020)'nin Kafkasör Kent Ormanı'nın sağladığı kaynak sağlayıcı, düzenleyici, destekleyici ve kültürel ekosistem servislerini değerlendirdiği, Tırnakçı (2021)'in Kayseri'de yer alan Tarihi Seyyid Burhaneddin Mezarlığı'nın sağladığı kültürel ve düzenleyici ekosistem hizmetlerini tespit ettiği, Doygun ve Doygun (2021)'in Seyhan Nehri'nden sağlanan ekosistem hizmetlerine yönelik kullanıcı bakış açılarını değerlendirdikleri, Kılıçaslan ve Ulus (2021)'in Amasya halkının farklı kültürel ekosistem hizmetleri algılarını belirledikleri ve Doygun (2021)'in İzmir kentinde yer alan kent parklarından sağlanan ekosistem hizmetlerine yönelik kullanıcı algılarını değerlendirdiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ise Şanlıurfa kentinin yeşil alt yapı sisteminde önemli bir yere sahip olan, kentin imge değerlerinden olan ve kullanıcılarına farklı imkanlar sunan Balıklıgöl ve çevresinin sağladığı kültürel ekosistem servislerine ilişkin bir envanterin ortaya konulması amaçlanmış, bu doğrultuda arazi çalışmaları gerçekleştirilmiş ve çalışma alanı literatürde yer alan kültürel ekosistem servisleri bağlamında değerlendirilmiştir.

2. Materyal ve Metot

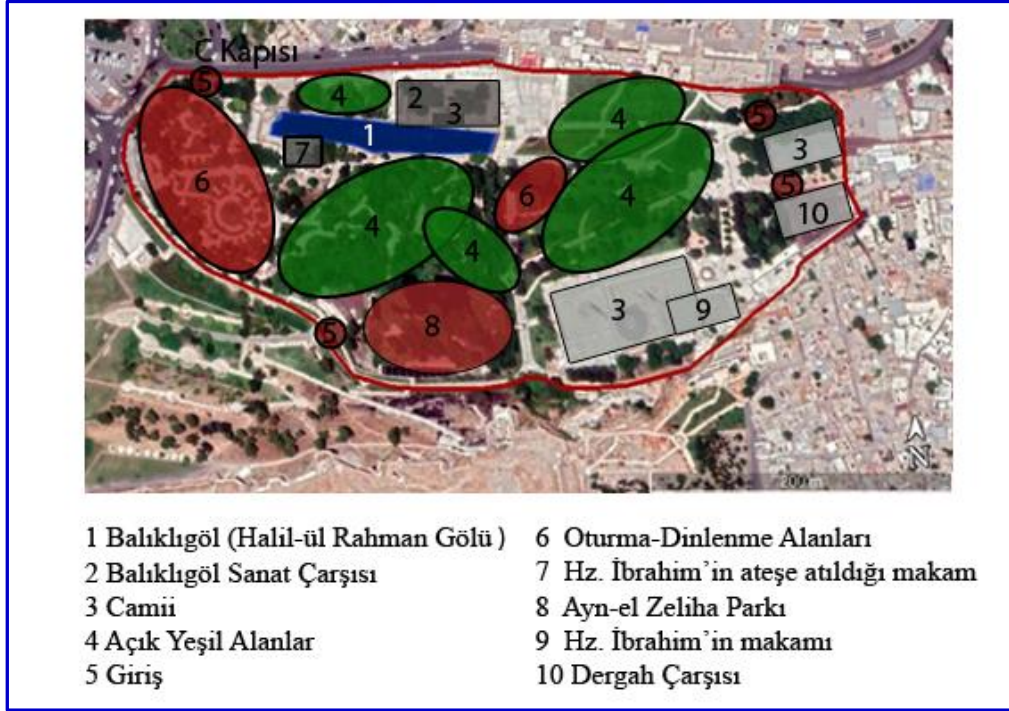
2.1. Materyal

Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Şanlıurfa ilinde yer alan Balıklıgöl ve çevresi çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Balıklıgöl (Halil-ur Rahman gölü), Şanlıurfa'nın Eyyubiye ilçesinde yer almaktadır. Önemli turizm destinasyonlarından biri olan Balıklıgöl ve çevresi kentin yeşil altyapı sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Şekil 1). Yakın çevresinde Haleplibahçe Mozaik Müzesi (450 m) ve Şanlıurfa Arkeoloji Müzesi (750 m) yer almaktadır. Ayrıca Şanlıurfa ilinin kent kimliğine katkı sağlayan Göbeklitepe' ye 24,2 km, Harran evlerine 47,2 km, Halfeti'ye ise 112 km uzaklıktadır.

Şekil 1. Çalışma alanı

Çalışma alanı, hem yerel ve yabancı turistler tarafından hem de konumu dolayısıyla yerel halk tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. Alanın 4 ayrı girişi mevcuttur. Alanda kullanımı en az olan giriş Urfa kalesine bağlanan giriştir. Kullanımı oldukça yoğun olan diğer iki giriş birbirine en yakın olan girişlerdir. Balıklıgöl'e en yakın giriş kapısı olan ve en yoğun kullanılanı ise C kapısıdır. C kapısının yakınında otopark ve girişinde ise büfe ve lavabolar bulunmaktadır. Çalışma alanı içerisinde Rizvaniye Camii, Dergâh Camii, Dergâh Çarşısı, Ayn-el Zeliha Parkı, Hz. İbrahim'in makamı, Hz. İbrahim'in ateşe atıldığında düştüğü makam ve oturma- dinlenme mekanları yer almaktadır. Ayn-el Zeliha Parkı içerisinde Ayn-el Zeliha Müzesi, Ayn-el Zeliha gölü, çay bahçesi, yeme-içme alanı; Dergâh çarşısının içerisinde yöreye ait kıyafet ve gıda satan alanlar, yeme-içme alanları; Balıklıgöl Sanat Çarşısının içerisinde ise birçok el sanatına yer veren işletmeler ve satış birimleri bulunmaktadır. Alanın yakın çevresinde yörenin kültürünün tanıtımına katkı sağlayan sıra gecelerinin yapıldığı birçok mekân ve yöresel tatların deneyimlenmesine imkân tanıyan birçok işletme de mevcuttur (Şekil 2).

Şekil 2. Çalışma alanı içerisinde yer alan birimler

2.2. Metot

Çalışma, büro ve arazi çalışmaları olmak üzere 2 aşamada yürütülmüştür.

Büro çalışmalarında literatürde yer alan kültürel ekosistem servisleri araştırılmıştır. Çalışmada Binyıl Ekosistem Değerlendirmesi (MEA, 2005) ve O'Brien vd. (2017)'in 56 farklı çalışmadan faydalanarak ortaya koyduğu kültürel ekosistem servisleri temel alınmıştır (Tablo 1) ve literatürden bu servislerin tanımları ve fayda tipleri ortaya konulmuş, bu faydalar ve tanımlamalar doğrultusunda çalışma alanının sağladığı ekosistem servisleri tartışılmıştır.

Tablo 1. Çalışmada temel alınan kültürel ekosistem servisleri

	Binyıl Ekosistem Değerlendirmesi (MEA, 2005)	O'Brien vd. (2017)
PARAMETRELER	Manevi ve Etik Değerler	Sağlık
	Eğitim Değeri	Ekonomik
	İlham	Sosyal İlişki
	Estetik Değerler	Duyusal Deneyimler
	Sosyal İlişkiler	Doğayla İletişim ve
	Yer ve Mekan Hissi	Farklı Kentsel Yeşil
	Kültürel Miras Değeri	Altyapıların Faydaları
	Rekreasyon ve Eko-turizm Değeri	Kültürel ve Sembolik

Arazi çalışmalarında ise alanda, yapılandırılmamış alan çalışması olarak da adlandırılan gözlemler yapılmış ve sağlanan servisler fotoğraflanmıştır. Fotoğraflar 2020 yılı Kasım ayında çekilmiştir.

Büro çalışmalarından elde edilen parametreler doğrultusunda çalışma alanının sağladığı servisler çizelge şeklinde ortaya konulmuş ve arazi çalışmalarından elde edilen fotoğraflarla desteklenmiştir. Daha sonrasında çalışma alanında görülen eksikliklere ve çalışma alanının kentteki diğer imgelerle değerlendirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

Kentlere farklı karakterler kazandıran kent imgeleri, kentlilere farklı kültürel ekosistem servisleri sağlamaktadır. Peygamberler şehri olarak belleklerde iz bırakan Şanlıurfa'da Balıklıgöl önemli bir kent imgesi olarak değerlendirilmesi gereken bir değerdir. Çalışmanın bu bölümde bu değer sağladığı kültürel ekosistem servisleri ortaya konulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Çalışma alanının sağladığı kültürel ekosistem servislerine ilişkin bulgular

KÜLTÜREL EKOSİSTEM SERVİSLERİ	TANIMI	ÇALIŞMA ALANININ SAĞLADIĞI SERVİS	GÖRSEL
Manevi ve Etik Değerler	MEA (2005) çeşitli toplumlar için dinsel, kültürel vb. önem taşıyan doğal değerleri manevi etik değerler olarak ifade etmiştir (Albayrak, 2012). Benzer şekilde Plieninger vd. (2013) manevi veya dini anlam ifade eden alanları bu servis kapsamında tanımlamıştır (Kılıçaslan ve Ulus, 2021).	Balıklıgöl ve yakın çevresindeki ibadethanelerin dini bayramlar ile Mevrit ve Kandil gecelerinde en yüksek ziyaretçi sayısına ulaştığı (URL-1, 2021) ifade edilmiştir. Efsanelere konu olan bu doğal değer, mimarisiyle dikkat çeken ibadethaneler ve yapılar manevi ve etik değerler açısından önem arz etmekte ve alana bu anlamda değer katmaktadır.	 <p>(URL-2, 2021)</p>
Eğitim Değeri	Bilimsel önem taşıyan doğal değerler (MEA, 2005; Albayrak, 2012), bilgi verici veya öğrenmeye teşvik edici alanlar (Plieninger vd., 2013; Kılıçaslan ve Ulus, 2021) eğitim değeri olarak tanımlanmıştır.	Balıklıgöl' de kutsal sayılan balıklar, alana ilişkin efsaneler, bu efsaneleri farklı dillerde anlatan çocuklar ve alandaki tarihi yapılar ziyaretçilerinin bilgi sahibi olmasına yardımcı olmakta ve merak uyandırarak öğrenmeye teşvik etmektedir.	 <p>(URL-3, 2021)</p>

Tablo 2. Devam

KÜLTÜREL EKOSİSTEM SERVİSLERİ	TANIMI	ÇALIŞMA ALANININ SAĞLADIĞI SERVİS	GÖRSEL
İlham	<p>Plieninger vd. (2013) yeni fikirleri, yaratıcılığı dürtüleyen alanları (Kılıçaslan ve Ulus, 2021), MEA (2005) ise alanların bilimsel ve sanatsal açıdan esin kaynağı olmasını (Albayrak, 2012) ilham parametresi olarak ifade etmişlerdir.</p>	<p>Balıkgöl'ün huzur verici ortamı ve yakın çevresindeki Urfa Kalesi gibi kültürel değerlerin gece ve gündüz sunduğu eşsiz manzaralar, ziyaretçiler için sanatsal açıdan ilham kaynağı oluşturmaktadır.</p>	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>
Estetik Değerler/ Duyusal deneyimler	<p>Belirli özellikleriyle göze hoş gelen, güzel alanlar (Plieninger vd., 2013; Kılıçaslan ve Ulus, 2021), manzara noktaları, mevsimle renk değiştiren bitki örtüsü (MEA, 2005; Albayrak, 2012) estetik değerler olarak tanımlanmıştır.</p>	<p>Çalışma alanı estetik değerler açısından manzara noktalarına ve mevsimsel olarak bitkilerin renk değişimlerinin gözlemlenebileceği bitki örtüsüne sahiptir. Kent sakinleri ve ziyaretçiler bu manzara noktalarında fotoğraf çekebilmektedir. Ayrıca duyusal deneyimler açısından da çalışma alanı, doğal ihtişamı ve atmosferi ile ziyaretçilerine farklı deneyimler de sağlamaktadır. Çalışma alanı tarihi ve kültürel değerleri ile kent kimliğine katkı sağlamaktadır.</p>	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>

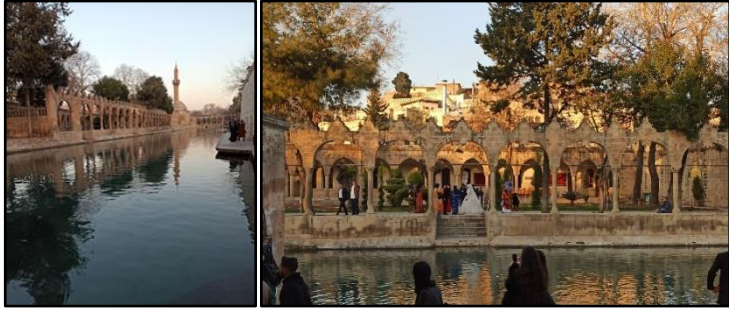

Tablo 2. Devam

KÜLTÜREL EKOSİSTEM SERVİSLERİ	TANIMI	ÇALIŞMA ALANININ SAĞLADIĞI SERVİS	GÖRSEL
Sosyal İlişkiler	<p>MEA(2005),ekosistemlerin sağlıklı şekilde işlev görmeleri ve servis üretmeleri, toplumun sosyal ilişkileri üzerinde olumlu etkileri olarak (Albayrak, 2012), Plieninger vd. (2013) ise insanların buluşma noktası olan alanlar (Kılıçaslan ve Ulus, 2021) olarak ifade etmiştir.</p>	<p>Yerel halk tarafından oldukça yoğun kullanılan, yerel ve uluslararası çok sayıda ziyaretçinin destinasyon noktası olan çalışma alanı, kullanıcılarına sosyal etkileşim alanı sunmakta ve kültürel açıdan bireyler arasında etkileşimi de olası kılmaktadır.</p>	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>
Yer ve Mekan Hissi	<p>Peyzajların özellikleri nedeniyle yer ve mekanlara belirgin karakterler kazandırmaları (MEA, 2005; Albayrak, 2012), insanın o yere aidiyet hissetmesini dürttüleyen mekânlar (Plieninger vd., 2013; Kılıçaslan ve Ulus, 2021) olarak ifade edilmiştir.</p>	<p>Yer ve mekân hissi parametresi bağlamında, çalışma alanı bireylerin hem yalnız başına kendini dinleyebileceği hem de gruplar halinde etkinlikler gerçekleştirebileceği mekânlar sunmaktadır.</p>	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>

Tablo 2. Devam

KÜLTÜREL EKOSİSTEM SERVİSLERİ	TANIMI	ÇALIŞMA ALANININ SAĞLADIĞI SERVİS	GÖRSEL
Kültürel Miras Değeri/ Kültürel ve sembolik servisler	Plieninger vd. (2013) yerel tarih ve kültürle ilgili mekânları (Kılıçaslan ve Ulus, 2021), MEA (2005) ise ekosistemlerin zaman içerisinde kazandıkları değerleri (Albayrak, 2012) kültürel miras değeri olarak tanımlamıştır.	Çalışma alanı içerisinde yer alan Rızvaniye Camii, Halil-ür Rahman Camii, Hz. İbrahim'in doğduğu mağara ve yakın çevresindeki Şanlıurfa Kalesi kültürel miras değeri olarak servis sunan alanlardır. Bu kültürel ve sembolik servisler ziyaretçilerine hem manevi deneyimler sağlamakta hem de geçmiş ve gelecek arasında bağlantı sağlayarak kültürel açıdan da önemli katkılar sağlamaktadır.	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>
Doğayla İletişim ve Farklı Kentsel Yeşil Altyapıların Faydaları	Yeşil altyapılar; yaban hayatı, bitki ve hayvan çeşitliliği, şehirde doğa, açık manzara ve su (O'Brien vd., 2017) gibi faydalar sağlamaktadır.	Çalışma alanı da florası dolasıyla faunanın da oluşmasına imkân tanıyarak ziyaretçilerine doğayla iletişim imkânı tanımakta ve su ögesi ve içindeki balıklar ile ve su ögesi-çevresindeki tarihi yapılar ile de eşsiz manzaralar sunmaktadır.	 <p style="text-align: center;">Orjinal (URL-3, 2021)</p>

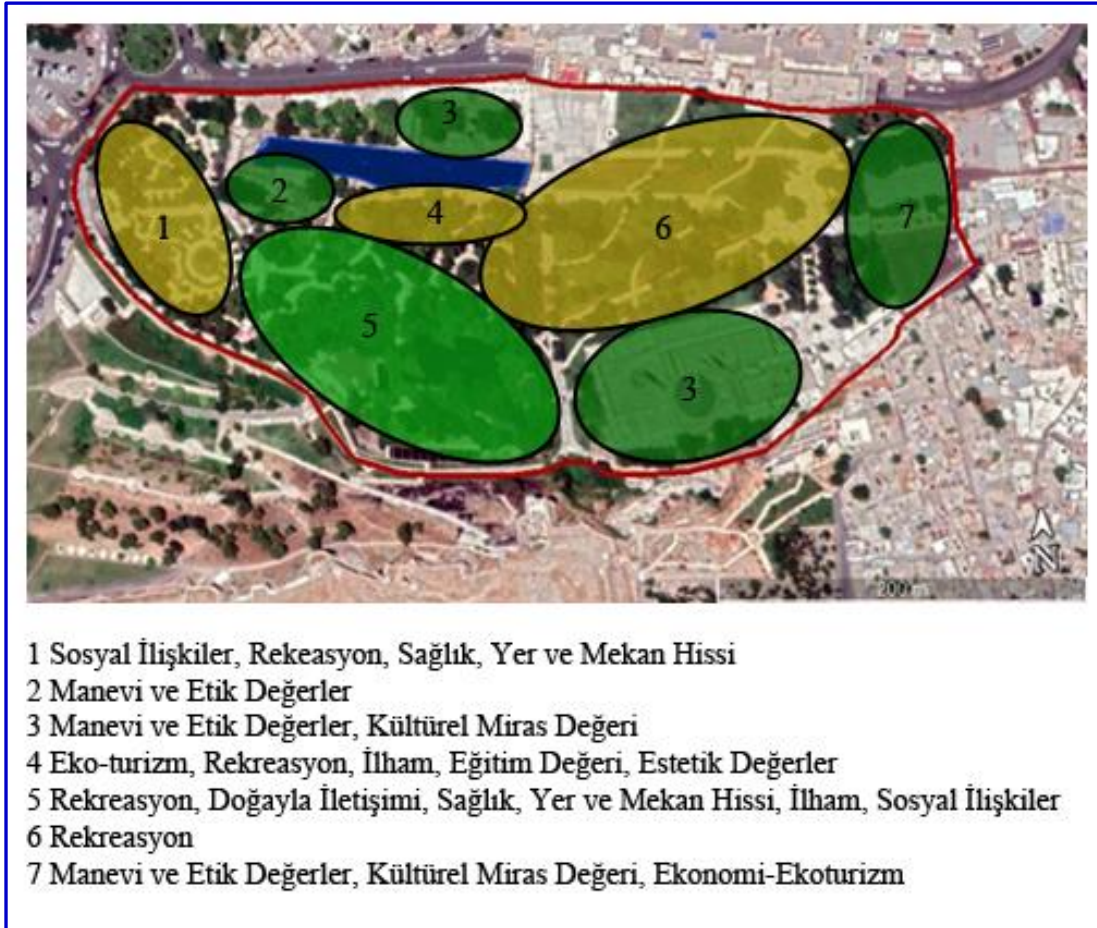
Tablo 2. Devam

KÜLTÜREL EKOSİSTEM SERVİSLERİ	TANIMI	ÇALIŞMA ALANININ SAĞLADIĞI SERVİS	GÖRSEL
Rekreasyon ve Sağlık	İnsanların doğal ve kültüre alınmış ekosistemlerden elde ettiği rekreasyonel faydalar (Albayrak, 2012), rekreasyonel faaliyet için kullanılan alanlar (Plieninger vd., 2013; Kılıçaslan ve Ulus, 2021) olarak ifade edilmiştir.	Kentsel yeşil altyapıların sağlık açısından saydığı faydalar fiziksel hareket ve aktivite, kaçış ve özgürlük hissi, zevk ve eğlence, dinlenme fırsatı, rahatlama, canlanma, restorasyon, tazelenme (O'Brien vd., 2017) olarak sayılabilir. Çalışma alanındaki yürüyüş yolları, oturma-dinlenme alanları, alan içerisindeki su öğeleri ve çevreleri, yeme-içme mekanları ve alış-veriş alanları ziyaretçilerine fiziksel hareket, aktivite çeşitliliği, dinlenme, canlanma/tazelenme, eğlence vb. birçok fırsatı sunmaktadır. Ayrıca çalışma alanı çekimler için açık hava stüdyosu olarak da hizmet sunmaktadır.	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>
Eko-turizm Değeri/Ekonomi	Turizm değerinin, gayrimenkul değerinin arttırması ve ekonomiye katkı sağlanması (O'Brien vd., 2017) gibi faydalar sağlamaktadır.	Ekonomik açıdan ise çalışma önemli bir turizm çekim alanıdır. Çalışma alanı içerisinde ziyaretçilerin yöresel kıyafetlerle fotoğraf çekilebilmelerine imkan sağlayan yöresel kıyafet kiralama alanı, kutsal sayılan balıklar için yem satan büfeler, yine hemen yanındaki tarihi çarşıda Şanlıurfa yöresine ait baharat çeşitleri satan dükkanlar, yöresel yiyecek-ışeceklerin deneyimlenebileceği yeme-içme alanları da mevcuttur.	 <p style="text-align: center;">Orjinal</p>

4. Sonuç ve Öneriler

Kent imgeleri, kentleri diğer kentlerden farklı kılarak kimlik kazanmasına katkı sağlayan değerlerdir. Bu çalışmada Şanlıurfa kenti için önemli bir turizm destinasyon noktası olan ve kentin yoğun olarak kullanılan etkinlik alanı olarak önemli bir kent imgesi olan Balıklıgöl ve yakın çevresinin kent halkına ve ziyaretçilerine sunduğu kültürel ekosistem servisleri tartışılmış ve çalışma alanının bu bağlamda oldukça geniş bir yelpazede servis sunduğu görülmüştür.

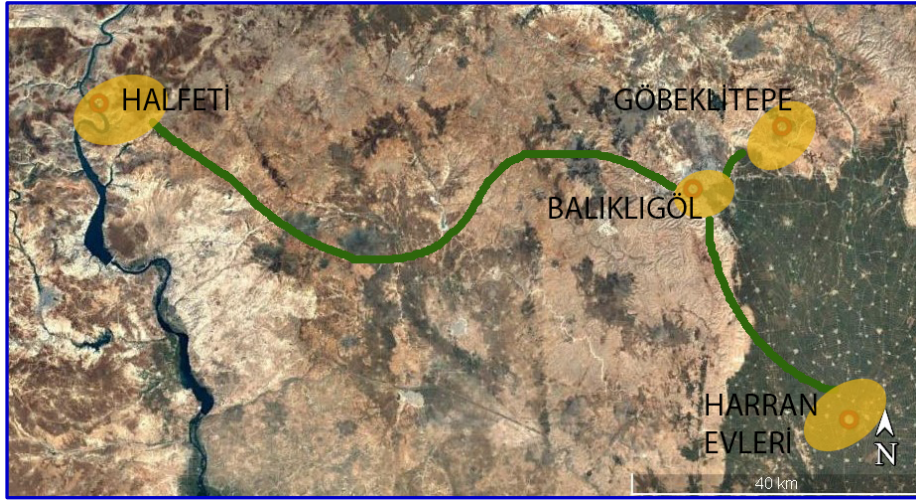
Balıklıgöl ve yakın çevresinin tarihi ve kültürel miras değerleriyle ve eşsiz manzaralarıyla ilham kaynağı olmasının yanı sıra manevi ve etik değerleri, estetik değerleri, kullanıcılarına doğayla iletişim sağlaması, turizm değeri ve rekreasyonel olanakları ile de oldukça yoğun kullanılan bir alan olduğu tespit edilmiştir (Şekil 3). Ancak rekreasyonel açıdan alanın bazı eksikleri de olduğu düşünülmektedir. Bu noktada alanın taşıma kapasitesi de düşünülerek kullanıcıların yalnız başına kendilerini dinleyebilecekleri mekanların ve toplu olarak zaman geçirebilecekleri oturma-dinlenme alanlarının artırılması gerekmektedir. Yine çalışma alanı içerisinde manzara seyir noktaları ve fotoğraf çekim noktalarının kurgulanması yararlı olacaktır. Özellikle alanda daha az kullanılan girişlerin kullanım yoğunluğunu arttırmak amacıyla yöreye ait hediyeelik eşya satış birimlerinin yerleştirilmesinin yine alan içerisinde farklı güzergâhlar üzerinde ayaküstü yöresel yiyecek-içeceklerin deneyimlenebileceği ve el işlerinin satın alınabileceği alanların da kurgulanmasının yöre halkına ekonomik açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Şekil 3. Çalışma alanının sağladığı ekosistem sistemleri alansal dağılımı

Güneş ve Şahin (2015) yeşil altyapının tarihi, arkeolojik ve mimari mirasın korunmasına katkıda bulunarak, mekân üretimini, önemli toplum kaynaklarını ve yerel peyzaj karakterini koruduğunu ve güçlendirdiğini, ekolojik sürdürülebilirliğe de katkı sağladığını ifade etmişlerdir (Yaraloğlu ve Asilsoy, 2021). Kullanıcıların ekosistem servislerinden verimli şekilde daha fazla yararlanabilmesi için Şanlıurfa kentinin yeşil altyapısında önemli bir yere sahip olan diğer kent imgelerinin belirlenmesi ve bu imgelerin sunduğu ekosistem servislerinin de ortaya çıkarılması gerekmektedir. Ekosistem servislerinin sürekliliğinin sağlanabilmesi için ise doğru stratejilerin belirlenmesi ve bu doğrultuda planlamaların yapılması önem arz etmektedir. Bu noktada kentte önemli turizm

destinasyonları ve tarihi kültürel değerlere sahip olan Göbekli Tepe, Halfeti ve Harran Evleri'nin öncelikle değerlendirilmesi, Balıklıgöl ve yakın çevresi-Göbekli Tepe-Harran Evleri-Halfeti'nin koruma-kullanma dengesi gözetilerek, rekreasyon ve turizm olanakları sağlamayı ve tarihi kültürel değerleri korumayı amaçlayan bir yeşilyol planlamasıyla ele alınmasının gerektiği öngörülmektedir (Şekil 4).

Şekil 4. Balıklıgöl ve kentteki diğer kent imgelerini bağlayan yeşilyol önerisi

Çalışmada Balıklıgöl ve yakın çevresinin sağladığı kültürel ekosistemlerine ilişkin bir envanter ortaya konulmuştur. Çalışmada elde edilen bulguların ekosistem servislerine yönelik kullanıcı algılarının belirlenmesi gibi gelecekte yapılacak çalışmalar için rehber olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Albayrak, İ. (2012). Ekosistem Servislerine Dayalı Havza Yönetim Modelinin İstanbul-Ömerli Havzası Örneğinde Uygulanabilirliği. Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, 198 s.
2. Aliğaoglu, A., Mirioğlu, G. (2020). Urban identity of Balıkesir. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE)*, 42, 374-399.
3. Belanche, D., Casalo, L. V., Flavian, C. (2017). Understanding the cognitive, affective and evaluative components of social urban identity: Determinants, measurement, and practical consequences. *Journal of Environmental Psychology*, 50, 138-153.
4. Benedict, M. A., McMahon, E. T. (2002). Green infrastructure: Smart conservation for the 21st century. *Renewable Resources Journal*, 20, 12-17.
5. Chan, K. M. A., Satterfield, T., Goldstein, J. (2012). Rethinking ecosystem services to better address and navigate cultural values. *Ecological Economics*, 74, 8-18.
6. Davison, G. (2013). Place-making or place-claiming? Creating a "Latino Quarter" in Oakland, California. *URBAN DESIGN International*, 18, 200-216.
7. Demiroğlu, D., Karadağ, A.A., Cengiz, A.E. (2019). Türkiye'de yeşil alt yapı sisteminin uygulanabilirliği üzerine bir değerlendirme. *PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 2, 12-21.
8. Duymuş, H., Ünal Çelik, M., Altunkasa, M.F. (2018). Çukurova Üniversitesi peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin bakış açısı ile Adana'nın kent imgeleri, *ISUEP2018 Uluslararası Kentleşme ve Çevre Sorunları Sempozyumu: Değişim/Dönüşüm/Özgünlük*, 196-204, 28-30 Haziran 2018, Eskişehir.
9. Fábos, J.G., Ryan, R.L. (2006). An introduction to greenway planning around the world. *Landscape and Urban Planning*, 76(1), 1-6.
10. Fish, R., Church, A., Winter, M. (2016). Conceptualising cultural ecosystem services: a novel framework for research and critical engagement. *Ecosystem Services*, 21, 208-217.
11. Güler, T., Şahnagil, S., Güler, H. (2016). Kent kimliğinin oluşturulmasında kültürel unsurların önemi: Balıkesir üzerine bir inceleme. *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 12(Özel Sayı), 5-104.
12. Güneş, M., Şahin, Ş. (2015). Yeşil altyapı ve kent kimliği: Ankara kent merkezi örneği. *I. Ulusal Ankara Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Kongresi*, 445-454, 15-17 Ekim 2015. Ankara.

13. **Hartig, T., Mitchell, R., De Vries, S. (2014).** Nature and health. *Annual Review of Public Health*, 35, 207–228.
14. **Hem, L. E., Iversen, N. M. (2004).** How to develop a destination brand logo: A qualitative and quantitative approach. *Skandinav Journal of Hospitality And Tourism*, 4(2), 83-106.
15. **Karaşah, B. (2020).** Kentsel yeşil altyapıların önemli bir bileşeni olan kent ormanlarının sağladığı ekosistem servisleri ‘ Kafkasör Kent Ormanı Örneği’. *Journal of Anatolian Environmental and Animal Sciences*, 5(4), 668-675.
16. **Kaya, A. Y., Akdemir, İ. O. (2021).** Kentsel değişim-kent imgesi korelasyonu: Elâzığ örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 1-23.
17. **Kaylı, A., Güneş Gölbey, A. (2020).** Yeşil altyapı ve yeşil bina bileşeni olarak kurakçıl peyzaj uygulamaları. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 57(2), 303-311.
18. **Kaypak, Ş. (2010).** Antakya'nın kent kimliği açısından irdelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 373-392.
19. **Kaypak, Ş. (2013).** Küreselleşme sürecinde kentlerin markalaşması ve marka kentler. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1), 335-355.
20. **Kılıçaslan, Ş.B.A., Ulus, A. (2021).** Kentsel peyzajlarda kültürel ekosistem hizmetleri algıları: Amasya Yeşilirmak kıyısı örneği. *Inonu University Journal of Art and Design*, 11(23), 1-14.
21. **Köşker, H., Albuz, N., Ercan F., (2019).** Türkiye’de turistik talebin en fazla olduğu 10 kentin marka kimlikleri üzerine bir değerlendirme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 348-365.
22. **Lalli M. (1988).** Urban identity. In: *Environmental Social Psychology NATO ASI Series (Series D: Behavioural and Social Sciences)*, Eds. Canter D., Jesuino J.C., Soczka L., Stephenson G.M. Springer, Dordrecht, pp. 303-311.
23. **Lalli, M. (1992).** Urban-related identity: Theory, measurement, and empirical findings. *Journal of Environmental Psychology*, 12(4), 285–303.
24. **Lynch, K. (1960).** *The Image of the City*. The M.I.T. Press: London, 208 pages.
25. **Manahasa, E., Manahasa, O. (2020).** Defining urban identity in a post-socialist turbulent context: The role of housing typologies and urban layers in Tirana. *Habitat International*, 102, 102202.
26. **MEA (Binyıl Ekosistem Değerlendirmesi). (2005).** Ecosystems and Human Well-Being-Biodiversity Synthesis, Millennium Ecosystem Assessment, Island Press: Washington DC, 86 pages.
27. **O’Brien, L., De Vreese, R., Kern, M., Sievänen, T., Stojanova, B., Atmis, E. (2017).** Cultural ecosystem benefits of urban and peri-urban greeninfrastructure across different European countries. *Urban Forestry and Urban Greening*, 24, 236–248.
28. **Ortakçı, A. (2016).** Unesco dünya miras listesine kabulünün 30. yılında bir kent imgesi olarak Hattuşa: Hitit başkenti, *Uluslararası Bütün Yönleriyle Çorum Sempozyumu*, 373-385, 28-30 Nisan 2016, Çorum.
29. **Özdemir, N. (2012).** *Kültür Ekonomisi ve Yönetimi Seçki*. Hacettepe Yayıncılık: Ankara, 406s.
30. **Plieninger, T., Dijks, S., Oteros-Rozas, E., Bieling, C. (2013).** Assessing, mapping, and quantifying cultural ecosystem services at community level. *Land Use Policy*, 33, 118–129.
31. **Ringas, D., Christopoulou, E., Stefanidakis, M. (2011).** Urban memory in space and time. In: *Handbook of Research on Technologies and Cultural Heritage*. Eds. Styliaras, G., Koukopoulos D., Lazarinis, F. Information Science Reference, New York, pp. 325-340.
32. **Thiele, J., Albert, C., Hermes, J., von Haaren, C. (2020).** Assessing and quantifying offered cultural ecosystem services of German river landscapes. *Ecosystem Services*, 42, 101080.
33. **Tırnakçı, A. (2021).** Sürdürülebilir kentsel açık-yeşil alanlar olarak mezarlıklar ve sunduğu ekosistem hizmetleri: Tarihi Seyyid Burhaneddin Mezarlığı-Kayseri. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 18-35.
34. **Tülek, B., Ersoy Mirici, M. (2019).** Kentsel sistemlerde yeşil altyapı ve ekosistem hizmetleri. *PEYZAJ - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 2, 1-11.
35. **URL-1 (2021).** <https://www.sanliurfa.bel.tr/icerik/223/30/balikligol>, Balıklıgöl, (27.03.2021).
36. **URL-2 (2021).** <https://www.mynet.com/binlerce-vatandas-balikligole-akin-etti-180103979934>, Balıklıgöl, (27.09.2021).
37. **URL-3 (2021).** <https://blog.ofix.com/balikligol/>, Balıklıgöl, (27.03.2021).
38. **Ünlü, T. S. (2017).** Kent kimliğinin oluşumunda kentsel bellek ve kentsel mekân ilişkisi: Mersin örneği. *Planlama*, 27(1), 75–93.
39. **Yarahoğlu, İ., Asilsoy, B. (2021).** Yeşil altyapı kavramının teorik bir çerçevede değerlendirilmesi. *Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 3(1), 46-58.